

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, v řízení na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu ve věci podnětu žalobce ze dne 17. 1. 2011 k výkonu státního dohledu nad exekutorem a stížnosti žalobce na postup žalovaného v téže věci, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2012, č. j. 7 A 72/2011 – 15,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž mu byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků.

[2] Městský soud obdržel dne 11. 4. 2011 žalobu stěžovatele, jíž se domáhal vydání rozsudku zakazujícího žalovanému pokračování v porušování stěžovatelova práva na účinný právní prostředek a nařízení obnovy stavu před zásahem ke dni 26. 1. 2011, kdy nedbalým způsobem byl přezkoumán podnět ze dne 17. 1. 2011, i ke dni 28. 2. 2011, kdy byla touž úřední osobou vyřízena stížnost na její postup.

[3] Společně se žalobou stěžovatel zaslal kopii podnětu ze dne 17. 1. 2011, jímž se domáhal výkonu soudního dohledu nad exekutorskou činností Exekutorského úřadu v Klatovech ve věci 120 Ex 1710/08, když předešlé podněty byly zmařeny a nezákonná nečinnost exekutora trvala skoro celé tři roky.

[4] Městský soud vyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku. Na výzvu stěžovatel reagoval podáním žádosti o osvobození od soudního poplatku a zasláním čestného prohlášení, ve kterém uvedl, že nemá žádný majetek a že jeho jediným příjmem je dávka pomoci v hmotné

nouzi. Současně odkázal na listiny uložené u městského soudu mající vztah k prokázání stěžovatelových majetkových poměrů.

[5] O podané žádosti městský soud rozhodl v záhlaví citovaným usnesením tak, že žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků zamítl.

[6] Městský soud v odůvodnění konstatuje, že majetkové poměry stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků, uvádí však, že existují jiné důvody, pro které by nemělo být stěžovateli toto osvobození přiznáno. Podle názoru městského soudu stěžovatel zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jej povzbuzují v další aktivitě.

[7] Odůvodnění usnesení konstatuje, že stěžovatel podal v době vydání usnesení již přes 250 žalob, jejichž smyslem není ochrana jeho práva, ale stalo se jím vedení sporu samotného, využívání všech možných i nemožných prostředků procesní obrany, zdůrazňování jakýchkoliv skutečných i domnělých formálních nepřesností v postupu správního orgánu i soudu a lpění na jejich formálním odstraňování. Městský soud neupíral stěžovateli právo napadat u soudu úkony správního orgánu, současně však je, podle jeho názoru, po něm spravedlivé požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení. Současně je konstatováno, že s ohledem na počet sporů, které stěžovatel vede, a na samoučelnou povahu některých procesních návrhů, je třeba jeho žádost o osvobození od poplatku považovat za zneužití institutu osvobození od soudního poplatku podle ustanovení § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Městský soud uzavřel, že je na místě odepřít stěžovateli osvobození od soudních poplatků z důvodu stoupajícího počtu sporů iniciovaných stěžovatelem a zejména jejich samoučelný charakter a samotný postup stěžovatele v těchto sporech.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[9] Stěžovatel napadl uvedené usnesení městského soudu podáním, kterým se domáhá zrušení tohoto usnesení.

[10] Své nesouhlasné stanovisko s výše předestřeny závěry městského soudu podpořil nejen zcela obecnými, zčásti nesrozumitelnými, ale také konkrétními námitkami vůči způsobu, jakým městský soud rozhodl o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, v němž spatřuje znaky libovůle. Stěžovatel v kasační stížnosti nepodřadil výslovně své námitky zákonným kasačním důvodům ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., z textu podání je nicméně patrné, že namítá nezákonnost usnesení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[11] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[12] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[13] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž znamenalo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu týkající se osvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky

Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[14] Stěžovatel brojí proti tomu, že nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud se nicméně se závěrem městského soudu ztotožňuje, neboť plně koresponduje se závěry vyplývajícími z judikatury Nejvyššího správního soudu ve vztahu k tomuto institutu.

[15] Jak Nejvyšší správní soud několikrát judikoval, osvobození od soudních poplatků je procesní institut sloužící k ochraně účastníka řízení, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Z dikce § 36 odst. 3 s. ř. s. pak vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Soud má možnost osvobodit účastníka řízení, a to primárně zčásti, a výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, zcela.

[16] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS, ve vztahu k těmto podmínkám dovedl, že „slovo „může“ užitá v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namíste mu dobrodíní osvobození od soudních poplatků odeprít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty první a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byl jen z určité části svoji poplatkovou povinností splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva.“

[17] Lze také odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, ze kterého vyplývá, že „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází i zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí.

[18] V daném případě tak městský soud při posuzování stěžovatelem podané žádosti o ustanovení zástupce správně přihlížel k dalším okolnostem případu, tedy nejen k majetkové situaci stěžovatele. Městský soud konstatoval, že majetkové poměry stěžovatele odůvodňují osvobození od soudního poplatku, současně však poukázal na další skutečnosti ovlivňující nárok na osvobození.

[19] Je nesporné, že samotný počet sporů vedený stěžovatelem není bez dalšího důvodem pro zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Městský soud však vyhodnotil i smysl podání stěžovatele v tomto konkrétním případě i ve vztahu k ostatním jím podávaným podáním.

[20] Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že odeprít osvobození od poplatku přes nedostatek prostředků soud může tehdy, je-li žaloba zjevně neúspěšná. K této námitce je nutno uvést, že osvobození od soudního poplatku je možné při kumulativním splnění několika podmínek, kdy v případě nesplnění byť jediné z nich nárok na osvobození není dán a žádost soud zamítne. Při rozhodování je rozhodující, zda v souvislosti s podanou žádostí (1.) účastník řízení (zde stěžovatel) doloží, že nemá dostatečné prostředky, (2.) nejedná se o neuvážený či svévolný (šikanózní) návrh a (3.) návrh zjevně nemůže být neúspěšný. U posuzování svévolného (šikanózního) návrhu je nutné zohlednit jak samotné podání stěžovatele, tak i jeho další podání a způsob vedení jeho sporů v obdobných případech.

[21] Žádost městský soud zamítl s ohledem na povahu podaného návrhu stěžovatele i souvislost s jeho dalšími podáními, způsob vedení stěžovatelových sporů, jejich množství a jejich smysl.

[22] Městský soud při rozhodování o podané žádosti plně vyhověl závěrům usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, kdy uvážil vztah k ostatním stěžovatelem vedeným řízením, posoudil tyto různé případy a poukázal na jejich podobnost ve vztahu k žalovanému, průběhu řízení, úkonům stěžovatele v jejich průběhu apod. Výslovně je uvedena podobnost projednávaného případu s jinými případy stěžovatele vůči žalovanému, včetně konkrétních úkonů stěžovatele v tomto případě před podáním žaloby, které odůvodňují neosvobození od soudního poplatku.

[23] Podanou žalobou se stěžovatel domáhá soudního přezkumu státního dohledu nad exekutorskou činností Exekutorského úřadu v Klatovech ve věci vedené pod sp. zn. 120 Ex 1710/08. Stěžovatel výslovně uvádí, že v této věci „dvakrát soudy pravomocně zamítly návrh na zastavení exekuce“, proti čemuž dále brojil dovoláním i ústavní stížností. Nadto podal dne 17. 1. 2011 opakovaný podnět (dřívejší měl být datován 3. 11. 2009) k zahájení výkonu státního dohledu nad exekuční činností Exekučního úřadu v Klatovech, kde brojí proti protahování exekuce proti jeho osobě. Podaný podnět byl vyřízen dne 26. 1. 2011, následně po podání stížnosti stěžovatele ze dne 15. 2. 2011 byla věc přezkoumána a vyřízena dne 28. 2. 2011. Z výše uvedeného je zřejmé, že stěžovatel využil procesních práv, která dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, v projednávané věci umožňují ochranu v exekučním řízení. Stěžovatel opakovaně podal řádný prostředek ochrany subjektivních práv povinného v exekučním řízení, tedy návrh na zastavení exekuce, návrhy byly přezkoumány a v soudním řízení pravomocně zamítnuty. Opakovaným podáváním návrhů na státní dohled nad exekutorskou činností a přezkumu jejich vyřízení se tak stěžovatel fakticky domáhá zvrácení předchozích soudních rozhodnutí ve vztahu k jeho návrhům na zastavení exekuce, když institut státního dohledu nad exekutorskou činností zjevně nemá sloužit jako prostředek revize pravomocných soudních rozhodnutí. Státní dohled nad exekutorskou činností je primárně dozorčím nástrojem a pouze nepřímo prostředkem ochrany práv stěžovatele i dalších účastníků exekučního řízení.

[24] Byť se tedy soudní spor ve věci dohledu nad exekutorskou činností může jevit jako spor dotýkající se stěžovatelovy majetkové sféry, k její obraně má právními předpisy upravené jiné prostředky ochrany, které stěžovatel opakovaně využíval. Soudní spor se tedy stává sporem pro spor, kdy se postup stěžovatele nevyvíjí jeho standardním postupům v jiných, soudem výslovně zmíněných případech. Městský soud podrobně popisuje jednotlivé fáze sporů stěžovatele vůči České advokátní komoře, Ministerstvu vnitra nebo Ministerstvu spravedlnosti, kde stěžovatel uplatňuje svoje práva způsobem potvrzujícím, že jejich smyslem je vedení soudního řízení, nikoliv jeho výsledek. I ze stěžovatelem uvedeného výčtu podání ve věci uvedeného exekučního řízení proti jeho osobě je patrné, že soudní řízení v této věci je pouze šikanózním návrhem ve snaze vést spor samotný. Městský soud tak správně posoudil podání stěžovatele ve vztahu k jiným jeho podáním

v obdobných věcech, vyhodnotil toto podání a rozhodl o zamítnutí žádosti. Lze tak uzavřít, že konkrétní městským soudem uvedené důvody pro zamítnutí žádosti je možné označit za vážné důvody ve smyslu výše uvedeného usnesení rozšířeného senátu, které odůvodňují neosvobození od soudních poplatků v projednávaném případě.

[25] Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítá, že městský soud neposoudil, zda je žaloba zjevně neúspěšná. Jak je však uvedeno výše, toto je pouze jednou, nikoliv jedinou podmínkou, jak dovozuje stěžovatel, pro posouzení nároku na osvobození, resp. zamítnutí žádosti. V projednávaném případě je zřejmé, že městský soud vyhodnotil podanou žádost o osvobození od soudních poplatků a shledal důvody pro její zamítnutí. V takové situaci, kdy ob stojí odůvodnění nepřiznání osvobození, již není nezbytné se dalšími podmínkami osvobození zabývat.

[26] Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí ještě další obecné námitky vůči napadenému usnesení, tyto však pro posouzení Nejvyšším správním soudem v projednávané věci nemají žádný význam.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, poslední věty, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[28] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, větu první, ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. května 2014

JUDr. Radan Malík
předseda senátu